

Evidens for apotekspraksis

Litteraturgennemgang om medicinudfordringer for nyudskrevne patienter – med fokus på patientoplevelser

Af Sara Elgaard Frantzen, Rikke Nørgaard Hansen og Charlotte Verner Rossing.

I denne artikel sætter vi fokus på nyudskrevne patienters oplevelser af medicinudfordringer i forbindelse med udskrivelse fra hospital og sektorovergang, samt de faktorer, der er relevante at holde øje med som sundhedsprofessionel, for at forebygge medicinudfordringer og indlæggelser.

Metode

Der er foretaget en litteratursøgning i PubMed i perioden 27. juni 2018 til 26. juni 2023 ud fra nedenstående søgeord, identificeret ved en PICO. For at afdække, om der fandtes studier, som søgningen i PubMed ikke identificerede, blev der søgt grå litteratur andre steder: Ugeskrift for Læger, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE), Månedsskrift for almen praksis samt NHS Discharge Medicines Service. Alle identificerede studier blev screenet ud fra, om studiet indeholdt patientoplevelser med medicinudfordringer (inklusionskriterie).

PubMed-søgning

((((((((((((((((((((((post-discharge*) AND (Medicine*)) OR (Drug*)) OR (Medication*)) AND (Challenge*)) OR (Difficult*)) OR (Error*)) OR (Drug related)) OR (problem*)) OR (Mistake*)) AND (Home-dwelling*)) OR (Patient*)) OR (People*)) OR (Person*)) OR (Citizen*)) AND (experience*)) OR (Perception*)) OR (View*)) OR (Opinion*)) Filters: Systematic review, in the last 5 years, Humans, Danish, English, Norwegian, Swedish

Resultater

Litteratursøgningen identificerede i alt fire artikler inden for inklusionskriterierne. Processen for udvælgelse er beskrevet i figur 1.

Patientoplevelser med medicinudfordringer ved udskrivelse og sektorovergang¹

Et dansk studie beskriver POPS-projektet og dets mål om at forstå, hvordan patienter oplever samarbejdet mellem sygehus og egen læge [1]. Projektet anvendte en 'dialogmetode', som var en kombination af tre dialogmøder, tre brugerpaneler og ca. 40 spørgsmål i et spørgeskema om, hvordan patienter oplevede samarbejdet mellem sektorerne efter udskrivelse. I spørgeskemaet svarede patienterne på spørgsmål om udfordringer før en planlagt indlæggelse, under indlæggelsen og efter indlæggelsen. Blandt 900 adspurgte patienter, med en svarprocent på 44, svarede 86 % "Ja" til spørgsmålet: "Har du oplevet problemer med din medicin, som skyldtes manglende udveksling af information mellem afdelingen og din egen læge?" [1]. Som studiet viser, oplever flere patienter (>16 år), at en kommunikationsbrist mellem sundhedsprofessionelle kan føre til problemer med medicinen [1].

Et review viser, at også de ældre (>65 år) patienter er i øget risiko for at opleve udfordringer med deres medicin i sektorovergang. De har ofte flere sygdomme samtidig, oplever pludselige helbredsændringer, og har svært ved medicin håndteringen – en kommunikationsbrist kan derfor medføre non-compliance hos de ældre patienter, efter de er udskrevet [2].

Reviewet [2], der har undersøgt ældres erfaringer med kommunikation om medicin i sektorovergange, fremhæver fire temaer, med eksempler på repræsentative citater fra ældre patienter om, hvad der er vigtigt for dem i sektorovergang:

- **Sammenhæng mellem kommunikation og medicinfejl:** De ældre rapporterede, at de havde svært ved at forstå medicinændringer efter udskrivelse, hvilket førte til udfordringer som forkert administrationstidspunkt, forkert dosis eller manglende recept (n=20 studier).

¹ Patienter, der flytter mellem fx hospital-hjem/hjem-hospital, hospital-plejehjem/plejehjem-hospital, plejehjem-hjem/hjem-plejehjem, hospital-hospital eller plejehjem-plejehjem.

Evidens for apotekspraksis

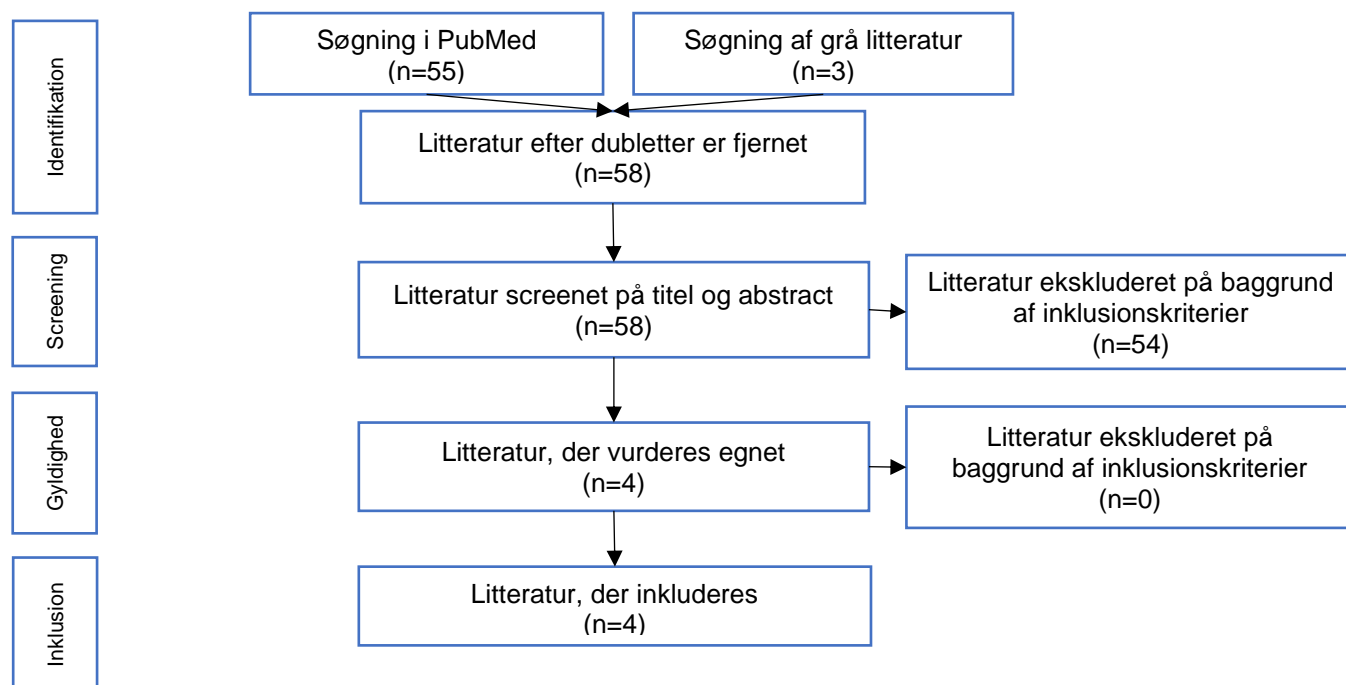
Litteraturgennemgang om medicinudfordringer for nyudskrevne patienter – med fokus på patientoplevelser

- **Muliggør egenomsorg ved at engagere den ældre patient:** Kommunikation er en vigtig faktor for de patienter, der selv administrerer deres medicin efter udskrivelse fra hospital. De ældre sætter pris på tydelig kommunikation om deres medicin fra sundhedsprofessionelle, så de kan være selvstændige i eget hjem (n=11).
- **Ældre patienters erfaringer med sundhedsprofessionelle om deres medicinske behandling:** Ældre, der modtog opfølgende information om deres medicinske behandling ved telefonopkald eller hjemmebesøg efter udskrivelse, rapporterede en højere tilfredshed og bedre compliance. Kommunikation med de ældre efter udskrivelse havde fokus på handelsnavne ved substitution, patientens spørgsmål og sprogbarrierer (n=18 studier).
- **Strategier for kommunikation om medicin med ældre patienter:** Individuelle opsummeringer efter udskrivelse i et tydeligt

sprog med stor skrift var vigtige, og de ældre oplevede, at farmaceutens anbefalinger reducerede medicinfejl ift. forkert dosis, fejl på recepten samt non-compliance. Patientuddannelse fra apoteks- eller hospitalsfarmaceut øgede patientens viden, og patienterne udtrykte stor tilfredshed med at modtage uddannelse (n=13).

Risikofaktorer og lægemidler, der forårsager indlæggelse

To systematiske reviews har hos hospitalsindlagte patienter (> 16 år) undersøgt, hvilke risikofaktorer og lægemidler, der hyppigst forårsager indlæggelse [1, 3]. Det ene review estimerer medianen af forebyggelige lægemiddelrelaterede hospitalsindlæggelser til 3,7 % (1,36-15,42). Det er særligt diuretika, NSAID og blodfortyndende lægemidler, der forårsager indlæggelse, og de mest almindelige underliggende årsager til forebyggelige lægemiddelrelaterede indlæggelser er bivirkninger

Figur 1: Flow for inklusion af litteratur

Evidens for apotekspraksis

Litteraturgennemgang om medicinudfordringer for nyudskrevne patienter – med fokus på patientoplevelser

og overbehandling, når det gælder diuretika, NSAID og blodfortyndende lægemidler. Underbehandling ved antiepileptika og non-compliance ved diuretika, antidiabetika og antiepileptika [3].

Det andet review klarlægger evidens for risici associeret med hospitalsindlæggelse, der kunne føre til medicinudfordringer og udløse en farmaceutisk intervention. Der fremgår ti risici, som reviewet har fundet som de hyppigst rapporterede faktorer: ordinationer af særlige lægemiddelgrupper, polyfarmaci, alder > 65 år, kvinder, dårlig nyrefunktion, komorbiditeter, længde på indlæggelse, lægemiddelallergi, non-compliance og dårlig leverfunktion [3].

Konklusion

Litteraturgennemgangen af tre systematiske reviews og én landsdækkende undersøgelse af patientoplevelser viser, at nyudskrevne patienter især oplever en kommunikationsbrist mellem sekundær- og primærsektor, og i kommunikationen til dem som patienter. Patienterne oplever derfor fx at mangle viden om, hvordan deres medicin virker og hvordan den skal håndteres. Det ses, at mangelfuld kommunikation mellem patient og sundhedsprofessionel kan forårsage medicinfejl og non-compliance efter udskrivelse, og god kommunikation og opfølgning kan forbedre compliance. Nyudskrevne ældre patienter ønsker især tydelig kommunikation, så de bedre forstår nye handelsnavne ved substitution og kan være mere selvstændige i eget hjem.

Studierne fremhæver, at sundhedsprofessionelle skal være opmærksomme på nyudskrevne patienter med ordinationer på diuretika, NSAID og blodfortyndende lægemidler, samt patienter med polyfarmaci, alder > 65 år, kvinder, dårlig nyrefunktion, komorbiditeter, længde på indlæggelse, lægemiddelallergi, non-compliance og dårlig leverfunktion.

Referencer:

1. Gut, R. and M. Freil, *Patientperspektivet som grundlag for forbedring af det tværsektorielle samarbejde*. 208.
2. Ozavci, G., T. Bucknall, R. Woodward-Kron, et al., *A systematic review of older patients' experiences and perceptions of communication about managing medication across transitions of care*. Res Social Adm Pharm, 2021. **17**(2): p. 273-291.
3. Howard, R.L., A.J. Avery, S. Slavenburg, et al., *Which drugs cause preventable admissions to hospital? A systematic review*. Br J Clin Pharmacol, 2007. **63**(2): p. 136-47.
4. Suggett, E. and J. Marriott, *Risk Factors Associated with the Requirement for Pharmaceutical Intervention in the Hospital Setting: A Systematic Review of the Literature*. Drugs Real World Outcomes, 2016. **3**(3): p. 241-263.

Evidens for apotekspraksis

Litteraturgennemgang om medicinudfordringer for nyudskrevne patienter – med fokus på patientoplevelser

Studie	Land	År	Studietype og studiepopulation	Resultater for patienters udfordringer med medicin
<p>Patientperspektivet som grundlag for forbedring af det tværsektorielle samarbejde</p> <p>[1]</p>	DK	2008	<p>En landsdækkende undersøgelse af patientoplevelser (POPS) (n=900 patienter).</p> <p>Studiepopulation: Patienter (>16 år), der har været indlagt på et dansk hospital.</p>	<p>Formål: At undersøge patienternes oplevelser af samarbejdet mellem sygehus og egen læge, med henblik på at forbedre patientoplevelser i overgange.</p> <p>Resultater: I projektet Patienters oplevelser af overgangene mellem primær- og sekundærsektor (POPS) svarede 86 % af patienterne "Ja" og 14 % svarede "Nej", da de blev spurgt, om de havde oplevet problemer med deres medicin, som skyldtes manglende udveksling af informationer mellem hospitalsafdelingen og egen læge.</p> <p>POPS-projektet har fokus på, hvordan almen praksis kan arbejde med kvalitetsudvikling og afprøver en dialogmetode, der er en kombination af spørgeskemaundersøgelser, brugerpaneler og dialogmøder, hvor der deltager aktører fra både primær- og sekundær sektor.</p> <p>Dialogmøder inkluderer medarbejdere/ledelse på hospitalsafdelinger, praktiserende læger, speciallæger og koordinerende hjemmesygepleje. På dialogmøderne præsenteres patientcases, som er udarbejdet med udgangspunkt i patienters oplevelser fra sektorovergange.</p> <p>Brugerpaneler inkluderer patienter, der prioriterede de områder i overgange, som de mente var vigtigst at arbejde videre med.</p> <p>Spørgeskemaundersøgelser inkluderer ca. 40 spørgsmål om fx patienternes oplevelser af samarbejdet mellem sektorer før en planlagt indlæggelse, under indlæggelse og ved udskrivelse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 15 % af patienterne med en planlagt indlæggelse vidste ikke, hvor de skulle henvende sig, hvis der skete ændringer i deres tilstand, mens de ventede på at blive indlagt • Efter udskrivelsen vurderede 21 % af patienterne, at deres egen læge var dårligt eller virkelig dårligt orienteret om, hvad der var sket under indlæggelsen • Før, under og efter indlæggelsen angav 16 % af patienterne, at det samlede behandlingsforløb var dårligt eller virkelig dårligt tilrettelagt • 86 % af patienterne svarede "Ja" til at mangle viden om deres medicin efter udskrivelse pga. manglende kommunikation mellem hospital og praktiserende læge.

Evidens for apotekspraksis

Litteraturgennemgang om medicinudfordringer for nyudskrevne patienter – med fokus på patientoplevelser

Studie	Land	År	Studietype og studiepopulation	Resultater for patienters udfordringer med medicin
				Konklusion: POPS-projektet fremhæver områder, der er relevante at arbejde med ud fra patientens perspektiv. Projektet konkluderer, at dialogmetoden er særligt velegnet til at øge samarbejdet mellem sektorerne, og sætter fokus på patientens perspektiv.
A systematic review of older patients' experiences and perceptions of communication about managing medication across transitions of care – PubMed (nih.gov) [2]	Australien, UK	2020	Systematisk review (n=33; 12 kvalitative, 17 kvantitative og 4 mixed-method studier). Studiepopulation: Ældre >65 år i sektorovergang (patienter i eget hjem, på plejehjem og på akutpladser).	Formål: At undersøge ældres erfaringer med og opfattelse af kommunikation om medicin i sektorovergange mellem fx hospital-hjem/hjem-hospital, hospital-plejehjem/plejehjem-hospital, plejehjem-hjem/hjem-plejehjem, hospital-hospital eller plejehjem-plejehjem. Resultater: De ældre har ofte flere sygdomme samtidig, oplever pludselige helbredsændringer og har svært ved medicin håndtering, og en kommunikationsbrist i sektorovergange kan derfor føre til medicinuoverensstemmelser. Reviewet fremhæver fire temaer, med eksempler på repræsentative citater om det, som er vigtigt for de ældre patienter i sektorovergang: 1) Sammenhæng mellem kommunikation og medicinfejl. De ældre rapporterede, at de havde svært ved at forstå medicinændringer efter udskrivelse; udfordringer blev registreret som forkert administrationstidspunkt, forkert dosis eller manglende recept (n=20 studier). 2) Muliggør egenomsorg ved at engagere den ældre patient. Kommunikation er en vigtig faktor for de patienter, der selv administrerer deres medicin efter udskrivelse fra hospital; de ældre sætter pris på tydelig kommunikation om deres medicin fra sundhedsprofessionelle, så de kan være selvstændige i eget hjem (n=11). 3) Ældre patienters erfaringer med sundhedsprofessionelle ift. deres medicinske behandling. Ældre, der modtog opfølgende information om deres medicinske behandling ved telefonopkald eller hjemmebesøg efter udskrivelse, rapporterede en højere tilfredshed og bedre compliance. Kommunikation med de ældre efter udskrivelse havde fokus på handelsnavne ved substitution, patientens spørgsmål og sprogbarrierer (n=18 studier). 4) Strategier for kommunikation om medicin med ældre patienter. Individuelle opsummeringer efter udskrivelse i et tydeligt sprog med stor skrift var vigtige, og

Evidens for apotekspraksis

Litteraturgennemgang om medicinudfordringer for nyudskrevne patienter – med fokus på patientoplevelser

Studie	Land	År	Studietype og studiepopulation	Resultater for patienters udfordringer med medicin
				<p>de ældre oplevede, at farmaceutens anbefalinger reducerede medicinfejl ift. forkert dosis, fejl på recepten samt non-compliance. Patientuddannelse fra apoteks- eller hospitalsfarmaceut øgede patienternes viden, og patienterne udtrykte stor tilfredshed med at modtage uddannelse (n=13).</p> <p>Kommunikationsbrist mellem primær- og sekundærsektor fører ikke bare til medicinuoverensstemmelser, men påvirker også ældres patienters compliance efter udskrivelse.</p>
Which drugs cause preventable admissions to hospital? A systematic review – PMC (nig.gov) [3]	UK og Holland	2007	<p>Systematisk review (n=17).</p> <p>Studiepopulation: Patienter (>16 år) med forebyggelige lægemiddelrelaterede indlæggelser.</p>	<p>Formål: At estimere 1) procentdelen af forebyggelige lægemiddelrelaterede hospitalsindlæggelser, 2) de hyppigste lægemidler, der forårsager indlæggelse og 3) de mest almindelige underliggende årsager til forebyggelige lægemiddelrelaterede indlæggelser.</p> <p>Resultater:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Den estimerede median af forebyggelige lægemiddelrelaterede hospitalsindlæggelser blev vurderet til 3,7 % (1,36-15,42) 2) De lægemidler, der hyppigst forårsager indlæggelse, inkluderer tromboseprofylakse-lægemidler, diuretika, NSAID og blodfortyndende lægemidler (n=11 artikler) 3) Bivirkninger samt overbehandling ses hos patienter med tromboseprofylakselægemidler, diuretika og NSAID <ul style="list-style-type: none"> - Underbehandling ses hos patienter med antiepileptika - Non-compliance ses hos patienter, der bruger diuretika, antidiabetika og antiepileptika. <p>Det vurderes, at de mest almindelige årsager til forebyggelige lægemiddelrelaterede indlæggelser er ordinationsproblemer, fx at bruge anden medicin eller styrke, non-compliance hos patienten og monitoringsproblemer af lægemidler, fx under- og overbehandling, bivirkninger eller interaktioner.</p>
Risk Factors Associated with the Requirement for	UK	2016	Systematisk review (n=38 artikler).	Formål: At klarlægge evidens for risici associeret med hospitalsindlæggelse, der kunne føre til medicinudfordringer og kunne udløse en farmaceutisk intervention.

Evidens for apotekspraksis

Litteraturgennemgang om medicinudfordringer for nyudskrevne patienter – med fokus på patientoplevelser

Studie	Land	År	Studietype og studiepopulation	Resultater for patienters udfordringer med medicin
Pharmaceutical Intervention in the Hospital Setting: A Systematic Review of the Literature – PubMed (nih.gov) [4]			Studiepopulation: Hospitalsindlagte voksne (>16 år).	Resultater: De ti hyppigst rapporterede faktorer hos patienter for medicinrelaterede hændelser, der potentielt kunne føre til en farmaceutisk intervention er: <ol style="list-style-type: none">1) Ordination af særlige lægemiddelgrupper: intravenøs antibiotika, blodfortyndende medicin, kardiovaskulære midler, NCS-lægemidler, binyrebarkhormoner, diuretika, kemoterapi, insulin, opioider og antiepileptika2) Polyfarmaci3) Alder > 65 år4) Kvinder (ej specificeret yderligere)5) Dårlig nyrefunktion6) Komorbiditeter7) Længde på indlæggelse (ej specificeret)8) Lægemiddelallergi9) Non-compliance10) Dårlig leverfunktion. <p>Det vurderes, at disse målgrupper ville have effekt af en målrettet farmaceutisk intervention for at minimere lægemiddelrelaterede problemer og forbedre effekten af kliniske apoteksydelse på hospital.</p> <p>Referencen er fundet gennem NHS Discharge Medicines Service – Toolkit for pharmacy staff in community, primary and secondary care, hvor den anvendes som reference til en liste over lægemidler og patienter, der vurderes som værende i høj risiko.</p>